

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

Q.1 a) Explain the following concepts; (Any 5) 15

1. Informal communication
2. Team building
3. Effective listening
4. Leadership skills
5. Technology
6. Mitigation of Disasters
7. Superstition
8. Political rights

OR

- b. What are the reasons for the displacement of tribals? What are its effects?

Q.2 a. In what way do rights of disabled persons violated? Comment on the laws that protect their rights 15

OR

- b. Discuss the condition of woman with regard to their health, education and employment.

Q.3 a) What are redressal mechanisms? Describe any one such mechanism introduced by the Government of India for the Indian citizens. 15

OR

- b) Describe any one way in which women are protected against domestic violence through the Domestic violence Act, 2005.

Q.4 a) Define the term Habitat Loss. Suggest some remedial measures to protect natural Habitat? 15

OR

- b) Briefly explain the concept and types of disasters.

Q.5 a) State the importance of body language in effective communication 15

OR

- b) Explain the meaning of technology. What role does technology play in everyday life of man?

[वेळ: २:३० तास]

[गुण:७५]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.
 सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

- प्र.१ अ. खालील संकल्पना स्पष्ट करा; (कोणतेही 5) १५
1. अनौपचारिक संप्रेषण
 2. संघ बांधणी
 3. श्रवण कौशल्य
 4. नेतृत्व कौशल्ये
 5. तंत्रज्ञान
 6. आपत्ती कमी करणे
 7. अंधश्रद्धा
 8. राजकीय हक्क
- किंवा**
- ब. आदिवासींच्या विस्थापनाची कारणे कोणती? त्याचे परिणाम काय आहेत?
- प्र.२ अ. अपंग व्यक्तींच्या हक्कांचे उल्लंघन कोणत्या प्रकारे होते? त्यांचे हक्क संरक्षण करणाऱ्या कायद्यांवर टिप्पणी करा १५
- किंवा**
- ब. स्त्रियांच्या आरोग्य, शिक्षण आणि नोकरीच्या संदर्भात त्यांच्या स्थितीची चर्चा करा.
- प्र.३ अ. निवारण यंत्रणा काय आहेत? भारतीय नागरिकांसाठी भारत सरकार द्वारे सादर केलेल्या अशा १५ कोणत्याही यंत्रणेचे वर्णन करा
- किंवा**
- ब. घरगुती हिंसाचार कायदा, 2005 द्वारे कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण करण्याच्या कोणत्याही एका मार्गाचे वर्णन करा
- प्र.४ अ. Habitat Loss या शब्दाची व्याख्या करा. नैसर्गिक अधिवास संरक्षणासाठी काही उपाय सुचवा १५
- किंवा**
- ब. आपत्तींची संकल्पना आणि प्रकार थोडक्यात सांगा.
- प्र.५ अ. प्रभावी संवादामध्ये देहबोलीचे महत्त्व सांगा १५
- किंवा**
- ब. तंत्रज्ञानाचा अर्थ सांगा. दैनंदिन जीवनात तंत्रज्ञान काय भूमिका बजावते ?

